ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/324922737

An Experimental Study on the Application of the Netting Work- Lace Pattern with Resıst Painting and Textile Techniques: The Moirai Trinity/ File İşi Dantel Deseninin Rezerve Boyama...

Conference Paper · April 2018

CITATIONS
0

READS
110

2 authors:

Elif Kurtuldu
Dokuz Eylul University
22 PUBLICATIONS **5** CITATIONS
SEE PROFILE

Leyla Yıldırım
Dokuz Eylul University
20 PUBLICATIONS **223** CITATIONS
SEE PROFILE

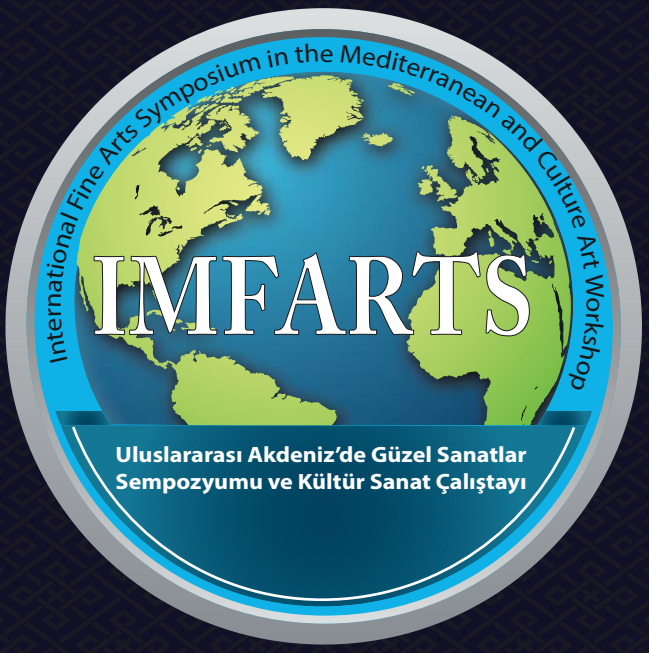
Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Project
Recycling of Natural Dye Sources in Domestic and Industrial Wastes by Resist/Discharge Techniques in Textile Design View project

Project
SEAMLESS WOVEN GARMENT DESIGN AND FORM SEARCHING WITH SUSTAINABLE DESIGN CONCEPT View project

All content following this page was uploaded by Elif Kurtuldu on 17 January 2019.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

20-23 NİSAN 2018
GÖYNÜK/KEMER

BİLDİRİ KİTABI
PROCEEDINGS BOOK

ULUSLARARASI AKDENİZ'DE GÜZEL SANATLAR SEMPOZYUMU VE KÜLTÜR SANAT ÇALIŞTAYI

INTERNATİONAL FİNE ARTS SYMPOSİUM İN THE MEDİTERRANEAN AND THE CULTURE ART WORKSHOPS

EDİTÖR:DOÇ.DR. MEHMET ALİ EROĞLU

FİLE İŞİ DANTEL DESENİNİN REZERVE VE DOKUMA TEKNİKLERİ İLE UYGULANMASI ÜZERİNE DENEYSEL BİR ÇALIŞMA: MİRE ÜÇLEMESİ

Arş. Gör. Elif KURTULDU[1], Doç. Leyla YILDIRIM[2]

ÖZET

Tekstillerin desenlendirilip renklendirilmesinde tarih öncesi çağlardan beri rezerve boyama tekniğinin kullanıldığı bilinmektedir. Endüstri Devrimi ile beraber boya baskı teknolojisinde çok farklı uygulamalar geliştirilmiş olsa da geleneksel tekniklerin sanat ve zanaat kapsamında kullanıldığı görülmektedir. Özellikle çağdaş tekstil sanatçıları bu teknikleri kendi deneyim ve yorumlarıyla çeşitlendirerek zenginleştirmektedirler.

Bu tekniklerin bazıları kendilerine özgü desen ve efektlerle farklı tekniklerdeki uygulamalara da birer ilham kaynağı olmayı sürdürmekte ve yeni arayışlara yol açmaktadır. İkat tekniği de kendine özgü niteliği ile bu kapsamda gerek uygulama biçimi gerekse desen efekti açısından tekstil tasarımında yeni seçenekler sunmaktadır.

Çalışmanın çıkış noktasını oluşturan ve Yunan mitolojisinde Clotho, Lachesis, Atropos, Roma mitolojisinde ise Nona, Decima, Morta; 'Merhametliler' olarak bilinen Mire'ler; hayat ipliğini "eğiren", "ölçen" ve "kesen"ler olarak bilinmektedirler. Bu çalışmada; Mire'ler (Moira Mires, Fates, Moires, Parcae) file işi dantel deseni şeklinde oluşturularak çözgü ipliklerine rezerve tekniği ile aktarılmış ve ardından dokuma yapılmıştır. Dantel desenindeki dolu/boş efektinin netliği amaçlandığından dolayı, ikat uygulamasındaki bağlama-boyama tekniği yerine, alginat maddesi kullanılarak fırça yardımı ile kimyasal rezerve uygulaması yapılmış ve daha net bir efekt elde edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Dantel, rezerve tekniği, dokuma tekniği, Yunan Mitolojisi.

[1] Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, İzmir TÜRKİYE
elif.kurtuldu@deu.edu.tr

[2] Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, İzmir TÜRKİYE
leyla.yildirim@deu.edu.tr

1. Giriş

Uygarlığın ilk dönemlerinden itibaren insanoğlu içinde, bulunduğu çevreyi farklı nedenler ile süsleme isteği duymuş ve bu doğrultuda estetik ve işlevsel amaçlar ile tekstilleri renklendirmiştir. Bu renklendirme işlemleri, inanç, statü, cinsiyet, savaş, iklim, mevcut teknoloji, ticaret, göç gibi pek çok etkene bağlı olarak malzeme, renk ve teknik açıdan farklılıklar göstermiştir.

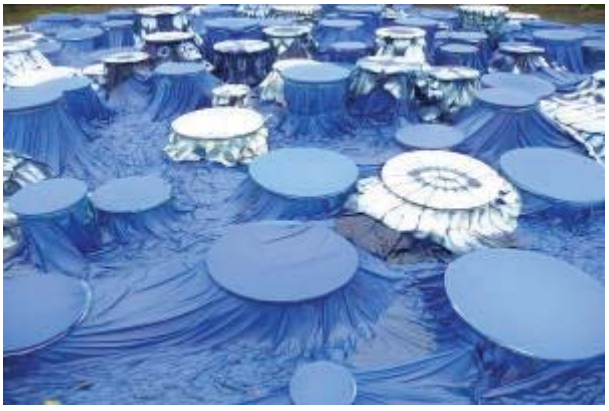
Farklı kültürlerde, ilkel üretimlerden günümüze kadar gelen süreçte pek çok farklı teknikte boya ve baskı tekniklerinin kullanıldığı bilinmektedir. Bu tekniklerden biri de rezerve (resist) tekniğidir (Resim 1).

Resim 1: Rezerve tekniği ile boyanmış bir pamuklu kumaş örneği.
Kaynak: Ibadan, Nigeria 1960s Museum no. Circ.

Rezerve tekniğinde, kültürlere göre farklılıklar gösteren kapatma malzemeleri ile iplik, kumaş veya bitmiş ürünler desen ve motif elde etmek için bölgesel olarak kapatılmakta, ardından lif yapısına uygun boya-baskı işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Uzak Doğu, Japonya, Çin, Endonezya, Hindistan, Malezya, Mısır, İran, Kafkasya, Rusya gibi ülkelerde yaygın olan rezerve tekniği günümüzde de yaşatılmaya çalışılmaktadır. Özellikle çağdaş tekstil sanatçıları rezerve tekniklerini kendi deneyim ve yorumlarıyla çeşitlendirerek zenginleştirmektedirler (Resim 2).

Resim 2: Rezerve tekniği ile enstalasyon çalışması, Yoshiko Iwamato Wada, 2014.
Kaynak: http://textilesyuh.com/uncategorized/resist-dye-on-the-silk-road/ 12.10.2017.

uygulamalara da birer ilham kaynağı olmayı sürdürmekte ve yeni arayışlara yol açmaktadırlar. İkat tekniği de kendine özgü niteliği ile bu kapsamda gerek uygulama biçimi gerekse desen efekti açısından tekstil tasarımında yeni seçenekler sunmaktadır (resim 3).

Resim 3: İkat tekniği ile rezerve edilmiş dokuma kumaş örneği, Eskayel, 2015.
Kaynak: http://eskayel.com/2015/09/eskayel-indigo-ikat-fabric/ 23.11.2017.

2. Malzeme, Teknik ve Yöntemler

Bu çalışmada 'Farklı Kültürlerdeki Rezerve Boya/Baskı Tekniklerinin Tekstil Sanatında Yeniden Yorumlanması' adlı ders kapsamında, ipliklerin rezerve edilerek boyanması ve ardından dokunarak desen elde edilmesi ile mitolojik bir öykü aktarımı hedeflenmiştir.

Çözgü ipliğinde 6/4 pamuk iplik, atkı ipliğinde ise hazırlanan boyarmadde ile renklendirilen 6/4 pamuk iplik ve 0.60 mm kalınlığında polyester misina kullanılmıştır.

Rezerve tekniklerinden biri olan ikat tekniğinde, çözü/atkı iplikleri bağlama ile rezerve edilerek dokumadan sonra flu efektli desen oluşmaktadır. Bu çalışmada ise daha keskin kenarlı desen elde etme isteğinden dolayı alternatif rezerve tekniği arayışına gidilmiştir. Bu doğrultuda "biyobozunur ve biyouyumlu bir polisakkarit olan, büyük çoğunluğu kahverengi deniz yosunlarından elimine edilerek elde edilen alginat polimeri" (Özdemir Küçükçapraz, Üçgül ve Elibüyük, 2016, s.8) ile hazırlanan yoğun kıvamlı rezerve malzemesi, çalışmada boyanması istenmeyen kısımların kapatılmasında kullanılmıştır. Alginat maddesi fırça yardımı ile kimyasal rezerve uygulaması olarak çözgü ipliklerine uygulanmıştır. İstenen desen etkisini vermek için 5 tel/cm sıklığında 50 numara tarak ile, 70 cm genişliğinde dokuma çözgüsü hazırlanmıştır. Çözgü hazırlığında file işi dantel efektinin oluşturulması için sırasıyla 4 adet ham renk, 1 adet boyalı olmak üzere toplam 350 tel çözgü çözülmüştür. Kumaşın geniş ende üretilmesinin hedeflenmesi sebebi ile 90 cm eninde yarı otomatik armürlü dokuma tezgahı tercih edilmiştir. Çalışmada ikat tekniği ve file işi dantel

efektinin verilmesi için boyarmadde olarak, atkı ve çözgüde pamuk iplik kullanılması sebebi ile reaktif boyarmadde kullanılmıştır.

3. Tasarımın Çıkış Noktası ve Uygulama Aşamaları

3.1. Desenin Tasarımı

Çalışmanın çıkış noktasını oluşturan Mire'ler, Yunan mitolojisinde Clotho, Lachesis, Atropos (kader tanrıçaları), Roma mitolojisinde ise Nona, Decima, Morta (merhametliler) olarak adlandırılan hayat ipliğini "*eğiren*", "*ölçen*" ve "*kesen*" kahramanlardır.

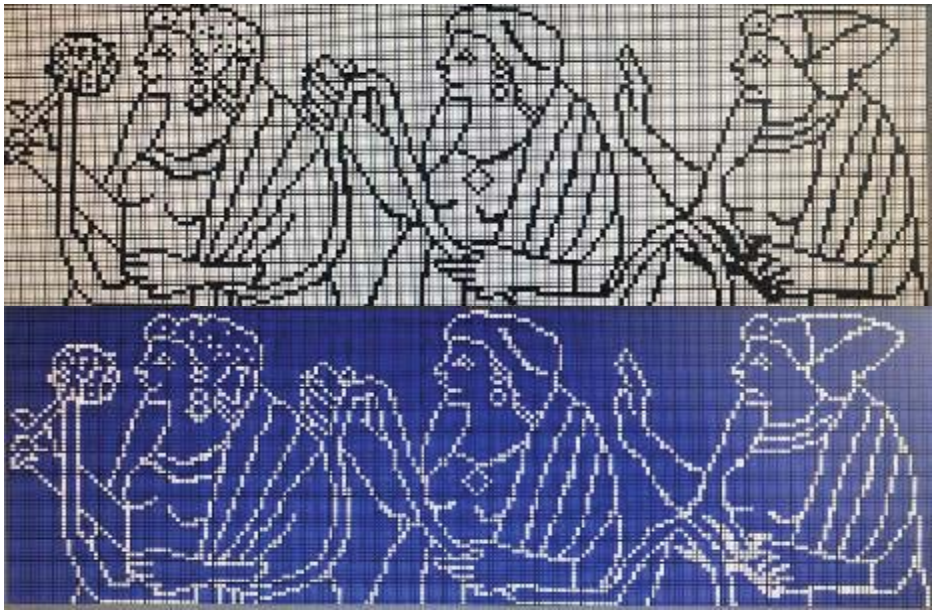
Bu çalışmada Mire'ler (Moira Mires, Fates, Moires, Parcae) file işi dantel tekniği ile kareli kağıda aktarılmıştır. Dantel etkisi, tezgahta desene göre rezerve edilen çözgü iplikleri ile elde edilmeye çalışılmıştır. Mire'ler farklı mitlerde farklı isimlerle adlandırılmalarının yanında tarih boyunca sanatçılar tarafından da farklı biçimlerde resmedilmiş, heykeltıraşlara ilham olmuştur (Resim 4).

Resim 4: Farklı ressam, heykeltraş ve illüstratörler tarafından Mire'lerin Yorumlamaları.

Mireler insanların yazgılarını yöneterek kaderlerine yazılmış olan olayları engelsiz yaşamalarını sağlamak görevi üstlenmişlerdir. Bazı öykülerde tekil bazı öykülerde ise çoğul olarak bahsedilen Mire'lerden Clotho (Roma'da Nona) kişinin geçmişte yaptıklarını temsil etmekte ve yaşam yumağını eğirerek, kaderini hazırlamaktadır. İkinci tanrıça Lachesis, (Roma'da Decima), insanın yaşamını ölçmektedir. Son tanrıça Atropos (Roma'da Morta) ise, vakti geldiğinde ipliğin eğrilmesini ve ölçülmesini durdurur, hayat ipliğini keserek yaşama son verir. En yaygın bilinen hikayeleri böyleyken Mireler kişinin yaşam ipliğini doğumdan ölüme kadar kontrol etme görevini üstlenmiş ve hayat ipliği, ömür yumağı gibi deyişlerin de çıkış noktası olmuşlardır.

ile birlikte tasarlanmıştır. Tasarım aşamasında file işi dantel desenine uygun dolu/boş efektli bir görüntünün rezerve ve dokuma tekniği ile oluşturulabilmesi amacı ile 'Mire Üçlemesi' kareli kağıt üzerinde çalışılmıştır (Resim 5). Ardından bu işlem, NedGraphics Texcelle (Jakar) dokuma programında hazırlanarak simülasyon oluşturulmuştur

Resim 5: Mire Üçlemesi'nin file işi dantel desenine uygun şekilde çözümlenmesi ve simülasyonu, Elif Kurtuldu, 2017.

Çalışmada file işi dantel efektinin oluşması istendiğinden çözgü iplikleri renk raporu hazırlanarak çözülmüş, aynı şekilde atkı ipliklerinde de iki iplik kullanımı ile kareli görüntü elde edilmesi hedeflenmiştir. Hazırlanan simülasyon doğrultusunda çalışmaya ait işlem akışı planlanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Uygulama Aşamaları

Desen tasarımı	**Rezerve Tekniği ve Boyama**		**Dokuma**
File işi Dantel Tekniğindeki gibi desenin kareli kağıda aktarılması	Çözgü ipliklerinin tezgahta, alginat maddesi ile rezerve edilmesi	Rezerve maddesi kuruduktan sonra fırça ile ipliklerin boyanması	4/1 (2 atlamalı) saten örgü ile tezgahta dokuma yapılması

3.2. Rezerve Tekniği ve Boyama

Çalışma için öncelikle pamuklu kumaş üzerinde boyarmadde denemeleri yapılmıştır. Indigo renginde bir ikat görünümü hedeflendiğinden dolayı mavinin dört tonunu verecek şekilde dörder adet reçete çalışılmıştır. Boya banyo reçeteleri ile ilgili bilgiler Tablo 2'de verilmiştir. Pamuklu kumaş olduğu için seçilen reaktif boyarmaddeler ile gerçekleştirilen renk denemeleri sonucunda *Dystar Levafix brBlue, Art10076598, LotEC10737, E-FFN 150%*

boyarmaddesine ait dördüncü banyo oranı seçilmiştir. 1/15 oranında hazırlanan alginat maddesi (Resim 6-a) ile %100 pamuk iplik üzerinde belirli alanlarda rezerve yapılmış (Resim 6-b) ardından hazırlanan boyarmadde ile boyanmıştır (Resim 6-c).

Tablo 2: Renk denemeleri

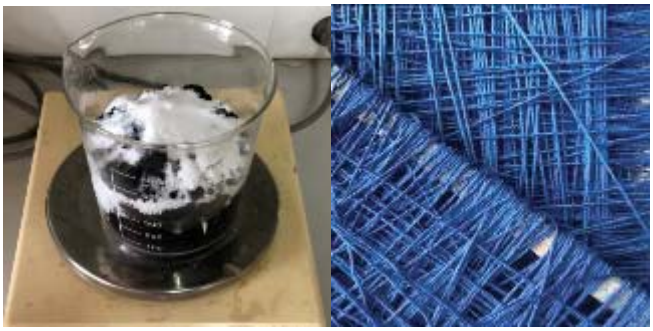
Boyarmadde	1. Banyo oranı	2. Banyo oranı	3. banyo oranı	4. banyo oranı
Levafix Blue CA Art 10075366 Lot EC10575	50 ml. su 0.1gr.boyarmadde	3000 ml. su 10gr. boyarmadde 5 gr. üre 0.5 gr. bikarbonat	3000 ml. su 30gr. boyarmadde 15 gr. üre 1.25 gr. bikarbonat	3000 ml. su 40gr. boyarmadde 20. gr. üre 2 gr. bikarbonat
Levafix Blue CA Art 10075366 Lot 6C10102	50 ml. su 0.1gr.boyarmadde	3000 ml. su 10gr. boyarmadde 5 gr. üre 0.5 gr. bikarbonat	3000 ml. su 30gr. boyarmadde 15 gr. üre 1.25 gr. bikarbonat	3000 ml. su 40gr. boyarmadde 20. gr. üre 2 gr. bikarbonat
Levafix Br Blue Art 10076598 Lot EC10737 E-FFN 150%	50 ml. su 0.1gr.boyarmadde	3000 ml. su 10 gr.boyarmadde 5 gr. üre 0.5 gr bikarbonat	3000 ml. su 30gr. boyarmadde 15 gr. üre 1.25 gr. bikarbonat	(*) 3000 ml. su 40gr. boyarmadde 20. gr. üre 2 gr. bikarbonat

- Renk denemeleri sonucunda seçilen boyarmadde ve banyo oranı.

Resim 6. (a) alginat rezerve maddesinin hazırlanması, (b) ipliğe uygulanan rezerve işlemi, (c) boyama işlemi.

hazırlanan boyarmadde (Resim 7-a) ile çile şeklinde boyanmıştır (Resim 7-b).

Resim 7. (a) Boyarmadde hazırlanması, (b), atkı ipliğinin boyanması.

Tasarım doğrultusunda desenin kareli bir görüntüde file işi dantel etkisinde elde edilmesi için, çözgü ipliği tezgahta rezerve edilerek boyanmıştır. Kareli kağıda hazırlanan rezerve planına göre, dokuma tezgahında çözgü ipliklerine önce alginat maddesi ile rezerve (Resim 8-a) ardından boyama işlemi yapılmıştır (Resim 8-b). Daha sonra kapatılan ve boyanan kısımlar misina ve mavi boyalı pamuk iplik atılarak dokunmuştur (Resim 9-10-11).

Resim 8: (a) Çözgü ipliklerine rezerve uygulanması, (b) çözgü ipliklerinin boyanması.

Resim 9: Dokuma tezgahında rezerve-boyama ardından dokuma eyleminin gerçekleştirilmesi.

Resim 10: 'Mire Üçlemesi', File İşi Dantel Deseninin Rezerve ve Dokuma Teknikleri ile Uygulama Örneği, Detay, 200x70 cm, Elif Kurtuldu, 2017.

Resim 11: 'Mire Üçlemesi', File İşi Dantel Deseninin Rezerve ve Dokuma Teknikleri ile Uygulama Örneği, 200x70 cm, Elif Kurtuldu, 2017.

5. Sonuç

Bu çalışmada Mire Üçlemesi; file işi dantel deseni şeklinde oluşturulan çözgü ipliklerine rezerve tekniği ile aktarılmış ve ardından dokuma yapılmıştır. İkattaki bağlama-boyama tekniği yerine, alginat maddesi kullanılarak fırça yardımı ile kimyasal rezerve uygulaması yapılmış ve daha net bir efekt elde edilmiştir. İkat tekniği ile benzerliği, rezerve işleminin dokumadan önce ipliklere uygulanması açısındandır. Geleneksel ikat tekniğinde bu işlem, dokuma ipliklerinin başka ipliklerle bağlanması şeklinde yapıldığından geçişli, flu efektli desenler elde edilmektedir. Bu çalışmada ise dantel etkisi oluşturulmaya çalışıldığından rezerve tekniğinin uygulama şekli değiştirilmiş, mekanik rezerve yerine kimyasal rezerve uygulanmıştır.

Sonuç olarak rezerve ve dokuma tekniklerinin farklı arayışlarla birlikte kullanılmasının, rezerve boyama-dokuma tasarımına yeni bir yorum getirdiği söylenebilir.

Kaynakça

Belfer, N. (1992). Batik and Tie Dye Techniques. New York: Dover Publication Inc.

Crill, Rosemary (1998). Indian Ikat Textiles. L.: Victoria and Albert Publications, 1998.

Hann, M. A. (2005). Patterns of Culture Techniques of Decoration and Coloration. Leeds: The University of Leeds International Textiles Archive.

Tang, Jinping (2017). Comparison of Patterns in Japanese IKAT and Chinese Li IKAT, Boletín Técnico, Vol.55, Issue 13, ss.244-250.

Wada, Yoshiko Iwamato (2012). Memory on Cloth: Shibori Now. New York: Kodansha International.

Wells, K. (1997). Fabric Dyeing & Printing. London: Conran Octupus Ltd.

Wells, K. (2013). 'Invent-Reinvent Itajime' Digital Created Board Clamping. The 2nd International Textiles and Costume Congress

Arai, M., & Wada, Y. (2010). Beni İtajime: Carved Board Clamp Resist Dyeing in Red. Textile Society of America Symposium 26.02.2018 tarihinde http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1004&content=tsaconf adresinden alındı

Hume, S. (2013, June 9). University of Kent State. 13.12.2017 tarihinde https://www.kent.edu/museum/resist-world-resist-dye-techniques adresinden alındı

Stone, C. (2011). The Philippines and Guatemala: a Tale of Three Textiles, Kunstkamera Büyük Peter Antropoloji ve Etnografya Müzesi Elektronik Kütüphanesi ss.470-490 01.04.2018 tarihinde http://www.kunstkamera.ru/files/lib/978-5-88431-174-9/978-5-88431-174-9_26.pdf adresinden alındı

Tsang, K. B. (2005). Touched by Indigo. Canada: Royal Ontario Museum. 24.01.2018 tarihinde http://eacharya.inflibnet.ac.in/data-server/eacharya-documents/53e0c6cbe413016f234436ed_INFIEP_8/85/ET/unit-4%20Lesson%2010.pdf adresinden alındı

View publication stats